

ACC. N:R M. 14223: 1-13.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Småland Upptecknare: Fabian Karlsson, Väckelsång
Härad: Konga Berättare: " " "
Socken: Väckelsång Berättarens yrke: lantbrukare
Uppteckningsår: 1956 Född år 1894 i Väckelsång

Emigration. s. 1-13.

LuF 103

Emigration.

Från 1860-talet och fram till år 1914
har många personer utvandrat till Amerika
från Fäckeby socken. De allra flesta
har slagit sig ner i Förenta Staterna,
älmindre de som reste på 1800-talet.
På 1900-talet har några utvandrat till
Kanada. Till Syd-Amerika är ej känt
att några har rest.

För att visa hur många som emigrerat
från socknen skall en ty lagas som
exempel, nämligen Boaryds ty.

Denna ty hade vid 1800-talets slut nio
gårdar och några mindre ställen.

Det var på 1860-talet de allra första reste
över till Amerika. Från en gård på $\frac{1}{4}$ mtl.
reste då tre bröder, men ej samtidigt.

1. Den ene hade köpt gården och gift sig.

huf 103
/.

men husbränd i barnsäng. Då sålde han gården, släktingar övertog den, och han reste också över till Amerika. Ingen av dem återkom till Sverige. Från en annan gård i byn, 1/8 mantal, reste hela familjen. Bonden var också snickare och pojkarne voro även de snickarkunniga. Där tillverkades psalmodikon, för man var musikaliska där och av religiös läggning. Men när "amerikarjukan" kom, såldes gården och allasammans reste, och ingen undan så dem återvända.

Tidigt reste också några från byns småställen. En kvinna är här för hon har en gång i början av 1900-talet besökt hemlandet. Hon blev i Amerika gift med en värmeländing och båda födelsebygderna återgå de under besöket i Sverige.

Mot slutet av 1800-talet utvandrade två bröder.

Det var från en gård i byn på $\frac{1}{4}$ mantal.
Där var sex barn, fyra pojkar och två flickor.
Och heller någon av dessa två har säker-
kommit. Den äldre brodern blev gift i
Amerika och den yngre förlorade man
sått snart all kannedom om han förolycka-
des förligen. Den äldre hade fått familj
och kunde aldrig besöka hemlandet.

Komma vi så in på 1900-talet, då härja-
de "amerikafebern" ännu värre i byn.

Från en gård på $\frac{3}{8}$ mantal med stor barn-
skara reste en av sönerna och var borta
några år, när han så kom åter på
hembesök, tog han andra med sig vid
avresan till Amerika. Från en familj
i en gård på $\frac{1}{4}$ mantal med tio barn
reste fyra av systrarna, tre pojkar och
en flicka. Först reste den äldste av pojkarna

och efter honom följde de andra tre
syskonen. Den äldste har varit på besök i
hemlandet ett par gånger, men ingen av
de andra, och alla dessa har blivit kvar i
det främmande landet, där de fått sin
utkomst. I en gård på $\frac{1}{8}$ mantal fanns och så
tio barn, och av dessa hamnade fem stycken
tre pojkar och två flickor i Amerika.
Ett par har gjort besök i ett barndomshem
man sedan återvänt, och alla har således
blivit kvar där borta i Förenta Staterna.
Från en annan gård på $\frac{1}{8}$ mantal med
fyra söner reste den äldste brodern.
Han försölyskades efter några månaders
vistelse där i det främmande landet.

4. På många har utvandrat till Amerika
från en enda by i socknen, och så kan
man gå by efter by och få höra hur landet

där borta i väster lagit en stor del av
Väckelångs befolkning. Knappast har väl
någon enda av alla dessa rest ut för att
bli kvar där borta. Nej, det har nog för
de allra flesta varit meningen att bara
några år stanna där och förbättra sin
ekonomiska ställning och sedan komma
åter till hemlandet. Men så har man gift
och fått familj där borta och blivit bunden där,
så några hemresa till Pörrige har det ej kun-
nat bli. En del har försäls kommit åter,
men det är ej många, kanske en tiendedel
av dem som rest bort. De som kommit från
Lantbruk har åter ägnat sig åt Lantbruk
efter hemkomsten. Att så många lämnat
hemlandet har nog allen mest berott på
skillnaden i penningvärdet. Kunde man
5. lyckas tjäna ihop pengar där i Amerika,

så blev ju dessa pengar vid "vållingen"
efter hemkomsten till Sverige en betydligt
större summa. Det var många fattiga
pojkar som gingo och drömde om att
på så vis kunna skapa sig en egen
gård. Men det var nog också dåliga
arbetsförhållanden här hemma, som med-
verkade till att man utvandrade till
Amerika. Vid slutet av 1800-talet var ju
folkmängden på landsbygden mycket stor.
Det fanns mera folk på gårdarna än
man kunde försörja och arbete fanns
ej tillräckligt i hemorten. Men utvand-
ringen till annat land hade nog blivit
ännu större, om inte järnvägsbyggen
kommit i gång. Nu reste många bond-
och köparensor bort för att bli pallare.
6. En tid var det en riktig skam för en

frisk och stark yngling att gå hemna.
han såknades då nästan som litet efter-
bliven. Nej, man skulle fort till det stora
och härliga landet i väster eller ut i
sallarlag. Där man fått "amerikafeber" i
kroppen, då förklarade alla förmaningar
att stanna hemma, ohörda. "Uti ditt land
du blir och bo, så har du fröst och roig ro,"
har nog många emigranter fått höra.

Någon gång har det hänt, att någon
lämnat landet och rest till Amerika
för att undslippa värnplikten, men detta
har varit mycket sällsynt. Om man
är någon orsak i hast velat olagligen
komma över till Amerika, så har detta
också kunnat ordnas. När man kom
till Köpenhamn, så var det bara att "köpa
sig en väst" där med nödiga papper.

Plus den långa resan gestaltat sig för de
första resenärerna och vad de fått uträ-
känner man nu ej mycket till. Det var
nog många som ej alla kom fram.
Det måste man då föra med sig, och
resan över havet kunde taga mycket
långt tid än beräknat, så det kunde
bliva knappt med födan. Över en månad
kunde färden räcka. Nordsjön var särskilt
fruktad för stormarna där.

I gamla tider gick alltid amiralsresan
över Danmark till England, där de stora
bållinjernas fartyg avgingo från Liver-
pool. Vid sekelskiftet hade Cunardlinjen
generalagent i Köpenhamn och en svensk
agent i Halmö. Vita Stjärnlinjen hade
generalagent i Göteborg. Dessa agenter
8. brukade göra mycken reklam för sina

Linjer genom annonser i tidningarna
och utsändande var broschyrer och en
mångfald papper till dem som hade
för avsikt att resa. Cunardlinjens
agent brukade framhålla, att den rykt-
bare amerikanske författaren Mark Twain
en gång yttrat, att han kände sig säk-
rare på ett Cunarddäck än på land-
lacken. Cunardlinjens agent sände en
parlör "Den lilla engelska tolken", så att
man i förväg något kunde sätta sig
in i engelska språket.

En del gamla svenskamerikaner som kom-
mer hem till Sverige, som visst antagna
som värdare av ångbåtsbolagens agenter,
ty när de reser tillbaka, så kunde de
ha många med sig på återresan till
9. Amerika. Och för sådana som tänkt sig

enigera, var det ju bra att få en erfaren
färdledare. Dessa värvare försummade ej
att framhålla det nya landets fördelar och
ovanade möjligheter. De kommo i fina,
svanliga kläder och med guldplomber i
länderna, så det var lätt att förstå att
Amerika kunde giva rikedom. Det var lockande.

De som skulle resa till Amerika bruka-
de dagarna före avresan gå omkring i byn
och laga rostad av alla, unga och gamla.
De brukade även besöka vänner och bekanta
på andra håll för att säga farväl.

Tid avresan smyckades resenärerna med
blommor, som fästades på kavajkragen och
tröstet samt längdes om halsen.

10. Tillhörigheterna man skulle ha med sig
packades i en rätt stor hemmagjord koffert,
som varrades om med rep. På hade man

och så med mindre resor och småre
saker och matvaror

Det finnes flera platser i Amerika där
emigranter från Väckelångs socken slegit
sig ner. På dessa äro de med många svenskar
befolkade städerna Minneapolis, Springfield
och Bridgeport m. fl. Till Minnesotas jord-
bruk och Montanas skogar har många sikt sig.

Lyckades man där borsta i Amerika, då sändes
pengar hem för att sättas in på någon bank
i hembygden, ty man tänkte ju komma åter.
Till jul sändes vanligen gåvor hem till
gamla föräldrar och syskon.

Personer som fyllt sex år är fingo rej
invandra i Föränta Staterna. Ej heller en-
samma kvinnor eller minderåriga barn,
såvida ej släktingar som voro amerikanska
11. medborgare hade vilja och förmåga att åtaga

12. sig försörjningsplikt. Godt Låst tillstånd
och arbetsduglighet togs i beaktande
för att få landstiga. Alla personer
som kunde anses falla offenheter
till last, såsom krymplingar och sjuka, fingo
ej komma in i landet. Man skulle vara
tillräckligt med pengar för att kunna
uppehålla sig i Amerika tills man fick
arbete. I landstigningspengar skulle
man för ha 10-15 dollar, men senare eller
omkring år 1910 höjdes det till 25 dollar.
När man kom till Amerika, fick man
saga vad arbete man kunde få och var
man ej yrkeskunnig, då hade man det på
svårt den första tiden. Manfolk som under
sommar tiden fått arbete i någon stad, kunde
på vintern ge sig ut på skogsarbete. Men det
var ej bra att byta arbete för ofta.

Ö; all emigration har gått till Amerika,
utan något även till andra länder.

För lätta arbetsföreläster har man
vid slutet av 1800-talet även rest till
Danmark och Tyskland på kortare tid.
Men ej i sådan omfattning som till
Amerika. Det är huvudsakligen manfolk
som sökt arbete i dessa länder.

Alla utvandrare till Danmark och
Tyskland har återvänt till hemlandet.